

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «ЛУГАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА»**

Кафедра менеджменту

СИЛАБУС ОBOB'ЯЗKOBOTO OCBITHЬOTO KOМПОНЕНТА

Теорія організацій

Рівень вищої освіти перший (бакалаврський)

Спеціальність 073 «Менеджмент»

Освітня програма Менеджмент організацій і адміністрування

Гарант освітньої програми д.е.н., професор Колосов Андрій Миколайович

**Полтава 2022
Кафедра менеджменту**

Опис навчальної дисципліни та інформація про розробника

1. Назва освітнього компонента.	Теорія організацій
2. Рік (роки) навчання.	1
3. Семестр / семестри.	1
4. Кількість кредитів ECTS.	6
5. Відомості про викладача (викладачів).	Колосов Андрій Миколайович, доктор економічних наук, професор tn.kolosov@gmail.com , телефон 050-475-0782
6. Мета вивчення освітнього компонента (в термінах результату навчання й компетентностей)	<p>Мета - навчити студентів принципам, методології, базовим методам втілення теорії організації у виробничу, підприємницьку, торговельну й інші види діяльності підприємств і організацій.</p> <p>Завдання – прищепити студентам навички практичного використання теоретичних знань у діяльності щодо створення виробничих і інших суб'єктів, форм та методів організації їх діяльності в різних галузях господарювання</p> <p>Знати: методологічні засади теорії організації, формування сучасної організаційної теорії, сучасні уявлення стосовно організації як системи, як соціуму, як організаційного процесу.</p> <p>Уміти: реалізувати основи теорії організації в практичній управлінській діяльності підприємств і організацій на основі науково обґрунтованих методів вивчення зовнішнього й внутрішнього середовища організацій, засад і можливостей їх самоорганізації, запровадження організаційного проектування при вирішенні практичних і методичних проблем управління, запровадження в практику теоретичних основ організаційної культури.</p> <p>Володіти: методами побудови організаційної структури підприємств і організацій, організації виробничих і управлінських процесів, діяльності людей.</p>
7. Методи навчання	<p>1. Вербальні – лекції, у тому числі – проблемна, дискусії, співбесіди. 2. Наочні – презентації, схематично-графічні, пояснювально-ілюстративні. 3. Проектні – моделювання, графічні. 4. Розрахункові. 5. Інтерактивні – ігрові, метод кейсів. 6. Самостійні – вивчення джерел, додаткових питань, здійснення спостережень, аналіз даних, підготовка звітів. 7. Контрольно-звітні – захист практичних і самостійних робіт, виконання модульних і підсумкової робіт, проходження тестів і надання відповідей на екзаменаційні питання</p>
8. Навчальний освітній компонент забезпечує формування ряду загальних та спеціальних компетентностей	<p>Загальні компетентності (ЗК).</p> <p>ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та</p>

	<p>ведення здорового способу життя.</p> <p>ЗК5. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.</p> <p>Спеціальні компетентності</p> <p>СК1. Здатність визначати та описувати характеристики організації.</p> <p>СК2. Здатність аналізувати результати діяльності організації, зіставляти їх з факторами впливу зовнішнього та внутрішнього середовища.</p> <p>СК3. Здатність визначати перспективи розвитку організації.</p> <p>СК7. Здатність обирати та використовувати сучасний інструментарій менеджменту</p>
9. Програмні результати навчання	<p>ПРН2. Зберігати моральні, культурні, наукові цінності та примножувати досягнення суспільства, використовувати різні види та форми рухової активності для ведення здорового способу життя.</p> <p>ПРН3. Демонструвати знання теорій, методів і функцій менеджменту, сучасних концепцій лідерства.</p> <p>ПРН4. Демонструвати навички виявлення проблем та обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН5. Описувати зміст функціональних сфер діяльності організації.</p> <p>ПРН6. Виявляти навички пошуку, збирання та аналізу інформації, розрахунку показників для обґрунтування управлінських рішень.</p> <p>ПРН7. Виявляти навички організаційного проектування.</p> <p>ПРН8. Застосовувати методи менеджменту для забезпечення ефективності діяльності організації.</p> <p>ПРН10. Мати навички обґрунтування дієвих інструментів мотивування персоналу організації.</p> <p>ПРН12. Оцінювати правові, соціальні та економічні наслідки функціонування організації</p>
10. Передумови (актуальні знання, необхідні для опанування освітнього компонента)	<p>Освітня компонента базується на системі знань, які здобувачі вищої освіти отримали під час вивчення природничих наук у закладах середньої освіти.</p>
11. Зміст освітнього компонента	<p>табл.1,2, Для денної форми навчання: зміст і перелік завдань на практичні заняття, питання самостійної роботи подаються на освітньому порталі (do.luguniv.edu.ua) перед початком вивчення освітнього компонента.</p> <p>Для заочної форми – підсумкова модульна робота на освітньому порталі (do.luguniv.edu.ua).</p>
12. Список рекомендованої навчальної літератури	<p>п.18</p>
13. Форми та методи оцінювання	<p>Для денної форми:</p> <ul style="list-style-type: none"> – оцінювання виконання практичних завдань – 40 балів; – оцінювання самостійної роботи здобувача – 20 балів; – оцінювання 2-х модульних робіт по 10 балів, разом – 20 балів; – оцінювання відповідей на екзаменаційні тести або питання – 20

	балів; – разом 100 балів. Для заочної форми: – оцінювання виконання практичних завдань – 40 балів; – оцінювання самостійної роботи здобувача – 30 балів; – оцінювання виконання підсумкової роботи, або відповідей на екзаменаційні тести та питання – 30 балів; – разом 100 балів
14. Шкала оцінювання	За діючим у ЗВО положенням (табл 3).
15. Технічні вимоги до комп'ютерного та іншого технічного обладнання, яке забезпечує навчальний процес:	Доступ до мережі Інтернет. Освітній портал (do.luguniv.edu.ua). Локальна мережа WI-FI. Комп'ютери (без особливих вимог). Програмне забезпечення: ОС Windows, Офісний пакет Microsoft Office.
16. Мова викладання	українська
17. Feedback курсу	Наприкінці курсу здобувачам вищої освіти пропонується Анкета, що містить питання щодо змістової частини, форм та методів подання навчального матеріалу, а також передбачає висловлення вражень від проходження курсу. Отримані відповіді допоможуть удосконалити викладання курсу.

Таблиця 1

Зміст освітнього компонента

№	Змістовні модулі та їхня структура	денна форма навчання					заочна форма навчання				
		загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота	загальна кількість	лекції	практичні заняття	лабораторні роботи	самостійна робота
КМР											
1	Тема 1. Методологічні засади організації системні категорії)	20	4	3		13	20	1	1		18
2	Тема 2. Формування організаційної теорії (історія розвитку, закони, закономірності і принципи організації)	25	4	4		17	25	1	1		18
3	Тема 3. Організація як система і процес	25	4	4		17	25	2	1		17
4	Тема 4. Організація як соціум	20	4	3		13	20	1	1		18
	КМР-1										
5	Тема 5. Організаційний процес	25	4	4		17	25	2	1		17
6	Тема 6. Самоорганізація	20	4	3		13	20	1	1		18

7	Тема 7. Зовнішнє і внутрішнє середовище організації	20	4	3		13	20	1	1		18
8	Тема 8. Організаційне проектування	25	4	4		17	25	1	1		18
	КМР-2										
	Екзамен										
	ЗАГАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ГОДИН	180	32	28		120	180	10	8		162

Таблиця 2

Теми практичних занять

№п/п	Назва теми практичного заняття	Кількість годин	
		ДФН	ЗФН
1	Формулювання й застосування категорій організації	3	1
2	Відповіді на тестові питання до тем 1 і 2	4	1
3	Вирішення завдання з демонстрації дуалістичності організації як категорії системи і процесу	4	1
4	Побудова дерева цілей діяльності підприємства (організації)	3	1
5	Рішення задач організації процесів обробки партій предметів	4	1
6	Встановлення атракторів самоорганізації хаотично змінюваного процесу споживчого попиту	3	1
7	Аналіз мікросередовища підприємства за методикою SWOT-аналізу	3	1
8	Проектування організаційної структури підприємства	4	1
	Загалом	28	8

Таблиця 3

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	Зараховано
83-89	B	добре	
75-82	C		
63-74	D	задовільно	
50-62	E		
21-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-20	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Рекомендовані джерела інформації

1. Колосов А.М. Прус Н.В. Теорія організації : навч. посіб. Держ. закл. «Луган. нац. ун-т ім. Т. Шевченка». Луганск : Елтон-2, 2014. 212 с.
2. Монастирський Г.Л. Теорія організації: підручник. 2-е видання, доповнене й перероблене. Тернопіль: “Крок”, 2019. 368 с. URL:

<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/37776/1/Teoriia%20orhanizatsii%202019.pdf>

3. Колосов А.М. Проблемна лекція: Формування організаційної теорії [Електронний ресурс].

4. Менеджмент і адміністрування: в 2 ч. Ч. 1. Історія менеджменту. Теорія організацій: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / [О. В. Баєва, Л. В. Лазоренко, Н. І. Новальська та ін.]; за ред. О. В. Баєвої, Н. І. Новальської. К.: ДП "Вид. дім «Персонал», 2017. 336 с. Режим доступу: http://maup.com.ua/ua/navchannya-umaup/library/pidruchniki/menedzhmentorganizaci/menedzhment_i_administruvannya_ch_1_istoriya_menedzhmentu_teoriya_organizaciy.html

5. Терещенко Т.В. Теорія організації: навч. посіб. Хмельницький: Хмельниц. ун-т упр. та права. 2015. 335 с.

6. Теорія організації : опорний конспект лекцій / авт.: С. І. Бай, О. В. Самокиш, Ю. В. Гайдай. Київ : КНТЕУ, 2012. 69 с

Додаткові

7. Колосов А.М. Організаційна поведінка підприємства в умовах мінливого середовища (150 питань теорії і практики організації) : монографія. Луганськ: Вид-во СНУ ім. В. Даля, 2010. 344 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/handle/123456789/2849>

8. Організаційна поведінка: навч. посіб. для студентів денної та заочної форм навчання спеціальності «Менеджмент організацій». М. В. Матушкіна. Старобільськ, 2016. 200 с. Режим доступу: <http://dspace.luguniv.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/934/1/Matushkina.pdf>

9. Молчанова А. О., Воляник І. В., Кондратьєва В. П. Організаційна поведінка: навч. посібн. / за наук. ред. А. О. Молчанової. Івано-Франківськ, «Лілея НВ», 2015. 176 с. Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/navichki_pracevlasht/organizac_povedinka.pdf

10. Конспект лекцій з дисципліни «Теорія організацій». К.: МАУП, 122 с. Режим доступу: https://www.studmed.ru/konspekt-lekcy-z-disciplni-teorya-organizacy_825dff95f5a.html

Інформаційні ресурси

1. Організація: сутність функції та основні теорії. Реферат. <https://ru.osvita.ua/vnz/reports/management/14867/>

2. <http://hdl.handle.net/123456789/2491>

3. <http://hdl.handle.net/123456789/3225>

4. http://dspace.tneu.edu.ua/bitstream/316497/800/1/Theory_organiz.pdf

5. <http://window.edu.ru/resource/953/40953/files/dvgu074.pdf>

6. Конспект лекцій до вивчення дисципліни «Теорія організації» для студентів напряму підготовки 6.030601 «Менеджмент» / Укладач Ю.В. Мельник. Тернопіль: ТНЕУ, 2013. 44 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/retrieve/19262/>

7. Класична теорія організації: принципи організації А. Файоля, модель бюрократичної організації М. Вебера. Режим доступу: <https://knowledge.allbest.ru/management/2c0b65625a3bc69b4c43a89421216c360.html>

Питання до екзамену.

1. Значення терміну «організація». Організація як внутрішня впорядкованість. Організованість. Організація як спільність, або цілісність. Організація як особлива діяльність по впорядкуванню, «організування». Організація як суб'єкт діяльності. Теорія організації як наука про організацію. Об'єкт науки про організацію. Предмет науки про організацію. Організація як категорія системи. Опис кібернетичної моделі організації без зворотного зв'язку. Кібернетична модель організації зі зворотним зв'язком. Біхевіоризм як прояв цілісності поведінки системи в середовищі з метою досягнення власних цілей. Організація (організування) як функція управління (менеджменту). Організація як суб'єкт, види підприємств та організацій за певними ознаками.

2. Етапи історії розвитку теорії організації. Ринкові умови формування теорії організації. Основи школи наукової організації. Теорія організації в період адміністративної школи управління. Неокласична теорія організації. Особливості сучасної теорії організації. Поняття парадигми організації. Порівняння рис класичної та сучасної організації. Закони і принципи організації. Сутність і роль закону зворотного зв'язку в організації. Загальні принципи організації. Принципи раціональної організації процесів. Суть принципів прямого потоку і безперервності. Поняття паралельності процесів. Суть пропорційності організації процесів. Принцип ритмічності і його втілення на практиці. Принципи організації управління.

3. Дуалістичність (подвійність) організації як категорії системи і процесу. Система як інваріант часу. Процес як інваріант простору. Участь елементів системи в процесі діяльності об'єкта. Поняття системи як сукупності зв'язаних між собою елементів. Поняття системи як певного цілісного утвору. Види систем: природні, технічні, фізичні, соціальні, ергатичні, не керовані і керовані. Поняття і особливості соціальних (ергатичних) систем. Поняття структури як побудова, яка відображає всю сукупність проявів системи. Структура як сукупність найважливіших елементів і їх найбільш стійких взаємодій, зв'язків. Поняття емерджентності систем. Поняття різноманітності поведінки елементів системи. Організація як впорядкування власної різноманітності елементів. Поняття форми організації. Демонстрація структури війська, уряду, підприємства, магазину, полку, дивізії, загону, процесу, праці тощо. Поняття якості організації як відповідність цілям системи. Складність організації як формальна сума кількості елементів і їх різноманітності. Рівень організованості системи. Поняття ентропії. Поняття декомпозиції системи. Поняття об'єкт управління (ОУ) і суб'єкту управління (СУ). Поняття кібернетики як науки про зв'язки.

4. Поняття соціуму. Соціальні системи і соціальна організація. Особливості соціальних систем. Різноманітність поведінки елементів соціальних систем. Відмінність системи діяльності людини від інших керованих систем. Відмінність між керованою й адаптивною системами. Мотивація, як основа організаційної спільності людей. Людина як елемент соціальної системи. Види діяльності людини в організації. Цілі соціальних організацій. Цільова та функціональна природа діяльності людини в організації. Типологія цілей соціальних систем. Поняття безконфліктної системи цілей діяльності організацій. Організаційні відносини всередині соціальної організації та їх види.

5. Графік процесу й участь у ньому елементів діяльності. Організація процесів. Поняття операції. Ознаки операції. Елементи процесів: операції і перерви між операціями. Поняття структури циклу процесу. Визначення й значення тривалості циклу процесу. Особливості партійної організації. Ознаки партії предметів. Поняття послідовної, паралельної, паралельно-послідовної організації. Схема послідовної організації руху партії предметів, її переваги і недоліки. Схема паралельної організації руху предметів, її переваги і недоліки. Схема послідовно-паралельної організації процесу і особливості її застосування. Розрахунки тривалості циклів при послідовній, паралельній і послідовно-паралельній організації. Поняття календарного графіку процесу. Порядок і складання календарного графіка процесу. Чинники впливу на тривалість циклу процесу. Поняття організація безперервного матеріального і товарного потоку. Поняття оборотного заділу предметів або запасу товарів. Порядок розрахунку необхідної початкової величини оборотного заділу (запасу) методом епюр. Організація страхових запасів у виробництві та торгівлі.

6. Поняття самоорганізації: у матеріальному світі, у діяльності людей. Організованість системи. Поняття ентропії системи. Самоорганізація як процес зменшення ентропії процесів та систем. Самоорганізація і стійкість організаційних систем. Суть процесу поступового перетворення хаосу в систему шляхом внутрішньої самоорганізації. Поняття синергії. Синергетика, як наука, що вивчає самоорганізацію. Зміст законів синергії, необхідної різноманітності, зворотного зв'язку. Самоорганізація в хаотичних процесах. Поняття дисипативних процесів. Самоорганізація в ринковому середовищі. Поняття атрактора процесу самоорганізації. Методи визначення атракторів самоорганізації хаотичних ринкових процесів.

7. Поняття зовнішнього та внутрішнього середовища організації. Склад зовнішнього середовища. Макро- та мікросередовище. Чинники внутрішнього середовища. Вплив зовнішнього і внутрішнього середовища на функціонування організації. Вплив внутрішнього середовища на стан, потенціал і можливості організації. Поняття сильних та слабких сторін організації. Концепція організаційної поведінки підприємства в зовнішньому середовищі. Типи організаційної поведінки індивіда як аналог для поведінки організації. Напрямки розвитку внутрішнього середовища підприємств і

організацій. Розвиток бізнес-структури підприємств. Розвиток внутрішнього середовища організацій на засадах інтрапренерства.

8. Поняття організаційного проектування. Організація як об'єкт проектування. Виробнича структура підприємства як об'єкт організаційного проектування. Організаційна структура управління як об'єкт організаційного проектування. Види й форми спеціалізації підприємств і їх підрозділів. Поняття типу організації діяльності. Визначення й розрахунки коефіцієнту закріплення операцій. Характеристика масового, серійного й одиничного виробництва. Поняття про потокову організацію. Поняття гнучкої організації діяльності. Організаційні форми управління на підприємстві. Особливості застосування лінійної, функціональної, матричних форм організації управління. Актуальність проектної форми організації управління. Проектування мережевих структур підприємств і організацій.